

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ, ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА ТА
ТЕОРІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет–конференції з міжнародною участю
4 жовтня 2022 р.**

Частина I

Вінниця 2022

УДК 81'1

Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : зб. матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, м. Вінниця, 04 жовтня 2022р. Вінниця, 2022. Ч. I. 89 с.

У збірнику матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації» розглянуто низку питань, що стосуються загальної теорії перекладознавства, практики технічного та художнього перекладу, складників перекладацької компетентності, інновацій в підготовці перекладачів, а також перспектив розвитку дискурсознавства, комунікативної лінгвістики та міжкультурної комунікації на теренах лінгвогерманістики та лінгвославістики.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Наталія**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартінова Лілія**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Іваницька Наталя, д-р філол. наук, професор, **Нечипоренко Віолета**, канд. філол. наук, доцент, **Тимошук Наталія**, канд. філол. наук, доцент, **Терещенко Лілія**, канд. філол. наук, доцент.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

8. Форми і види перекладу. URL:http://studopedia.com.ua/1_65590_formi-i-vidi-perekladu-bukvalniy-adekvatniyreferativniy-anotatsiyniy-perekladi.html

Лілія Терещенко

канд. філол. наук, доцент

Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ВИКЛИКИ ЕПІСТОЛЯРІЮ ДЖ.Р.Р. ТОЛКІНА:

ПЕРЕКЛАД ВЛАСНИХ ІМЕН

Творчий спадок Дж. Р. Р. Толкіна важко переоцінити, зважаючи на створений ним розлогий легендаріум. Утім важливий не лише художній доробок автора, але і його інтерв'ю та листи, які часто-густо доповнюють і пояснюють створений ним художній світ. Зокрема, такі добре відомі елементи повісті про гобіта Більбо, як ельфи, гобліни, дракони, а також образи старого чарівника і затишної домівки, з'явилися спершу в листах Дж. Толкіна, які він від імені Різдвяного Діда писав багато років своїм чотирьом дітям [4]. Біографи зауважують, що Толкін настільки цінував можливість листуватись, що дуже важко зносив втрату такої можливості у декілька останніх тижнів свого життя [3]. Епістолярний доробок автора безперечно має як власну художню цінність, так і містить цінні свідчення того, як письменник щорічно відточував і вибудовував свої образи та навіть їхню мову та почерк.

Переклад «Листів Різдвяного Діда» вочевидь вимагає кропіткого підходу і талановитих рішень, які б дозволили подолати виклики, які готує для нас текст листів. Надалі наведемо приклади важких для перекладу моментів, звертаючись до перекладу тексту листів, здійсненого Оленою О'Лір [2].

Першою очевидною перепоною є переклад власних імен та назв, які можуть нести додаткову інформацію для читацької аудиторії [1]. Наприклад, у листі 1923 року Дж. Толкін мусив пояснити своїм дітям, чому Різдвяний Дідусь не надіслав їм тодішню новинку іграшкового ринку – дерев'яний конструктор Bricks Picabrix виробництва фірми Thornton-Pickard. Зрозумілу причину –

відсутність у родини коштів на дорогу іграшку – «дідусь» замінив поясненням, що замість омріяного конструктора діти отримали набагато симпатичніші й міцніші кубики Lotts Bricks, яких буде ще більше наступного року. Якщо іншу «фірмову» назву Lotts Bricks письменник обіграє, а перекладач доречно називає як Купа-Кубиків [2, с.11], то з першою фірмовою назвою виникає проблема – сучасні маленькі українці її просто не знають. Відтак, перекладачка вдається до підрядкового пояснення, яке, на нашу думку, варто було б розширити, додавши певну інформацію про популярність конструктора.

Ім'я важливого героя різдвяних історій, який періодично «дописував» листи, – KARHU. В українському перекладі маємо транслітерацію – КАРГУ. Утім варто припустити, що у сім'ї видатного науковця-лінгвіста діти мали б отримати підказку, що ім'я ведмедя можна перекласти, звернувшись до мов народів півночі Європи. І дійсно, з фінської *karhu* (від прото-індоєвр. *h₂r̥tkos) означає «ведмідь». Цю інформацію варто додати у підрядковому коментарі.

У подальшому письменник сам починає натякати на прихований зміст імен. Зокрема, в англійському варіанті племінників Білого Ведмедя звати Paksu і Valkotukka (“fat” and “white hair”) [2, с.58], що в українській версії відповідно теж не лише транслітерується, але й перекладається з поясненням – Паксу та Валкотукка (вони кажуть, що це означає «товстий» і «білошерстий») [2, с.56].

Зрештою, важко перекласти гру слів, що присутня у реченні *Love to you both and Christopher, whose name is rather like mine* [2, с.14] – «Великий сердечний привіт вам обом і Крістоферові, чие ім'я так само різдвяне, як і моє» [2, с.17]. У підписі цього листа значиться Father Christmas. Спільний корінь двох імен був очевидним для маленького Крістофера, але аж ніяк не помітний українським читачам, які бачать підпис Різдвяний Дід. Отож, перекладачка вдається до підрядкового пояснення про те, що етимологія імені Christopher пов'язана зі значенням «послідовник Христа». Тут варто було б додати інформацію про спільний корінь, інакше імена скоріше пов'язані з християнством в цілому, а не з Різдвом, як на те натякав автор.

Інший важливий момент – неспівпадіння «родинних» статусів Різдвяного Діда і Father Christmas. Зміна очевидно була мотивована механізмом доместифікації – українська дитяча аудиторія очікує отримати подарунки від літнього чоловіка – Діда Мороза або Святого Миколая. Така заміна є виправданою, адже у подальших листах автор не раз зауважує, що його ім'я – Nicholas Christmas [2, с.77], що вказує на залучення легенди про святого Миколая. Цікаво, що вбрання, яке згодом Різдвяний дід змінює із зеленого (традиційного кольору Духу Різдва у Ч. Дікенса, наприклад) на червоний, вказує на те, що існував і певний вплив казкового образу Санта Клауса.

Важко обґрунтувати доцільність певних змін, які ввела перекладачка для низки інших імен, зокрема:

Great Polar Bear – Великий Білий Ведмідь (чому не «полярний»);

The Snow Man – Снігова людина (чому не традиційний «сніговик»).

Отже, переклад тексту, сповненого деталями, які ховаються навіть у власних іменах, для дитячої аудиторії вимагає значних перекладацьких зусиль, спрямованих в тому числі на взаємодію з читачами, надання їм додаткової довідкової інформації, передбачення їх очікувань і врахування культурних традицій аудиторії, яка буде читати перекладений текст.

Список використаних джерел:

1. Терещенко Л., Нечипоренко В. Проблеми перекладу власних імен у літературних творах для дітей. Актуальні питання гуманітарних наук, 2021. 39 (3). С 135-140.

2. Толкін Дж.Р.Р. Листи Різдвяного Діда / З малюнками Дж.Р.Р. Толкіна; за редакцією Бейлі Толкін; пер. з англ. О. О'Лір. Львів: Вид-во «Астролябія», 2017. 160 с.

3. Carpenter H. The letters of JRR Tolkien. Vol. 140. Boston: Houghton Mifflin, 1981.

4. Swank K. The Hobbit and The Father Christmas Letters. *Mythlore: A Journal of J.R.R. Tolkien, C.S. Lewis, Charles Williams, and Mythopoeic Literature*, 2013. Vol. 32: No. 1, Article 9. Available at: <https://dc.swosu.edu/mythlore/vol32/iss1/9> .

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Ольга Осаульчик

канд. пед. н., доцент

Вінницький торговельно-економічного інституту ДТЕУ

Владислава Осаульчик

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Академії педагогіки спеціальної ім. Марії Гжегожевської

м. Варшава (Польща)

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ГАЛУЗІ

Ми живемо в час невинної інформатизації суспільства і освіти. Щоденно кількість інформації збільшується у геометричній прогресії, охоплюючи всі сфери життя і побуту сучасної людини. У свою чергу, саме соціальні мережі є найшвидшим та найдоступнішим джерелом інформації у сучасних реаліях життя. Зазначене вище має особливе значення у підготовці фахівця перекладацької галузі: перекладацька діяльність охоплює всі сфери життя людини та вимагає гнучкого розуміння й вживання нових одиниць мови, що безпосередньо пов'язане із використанням ресурсу соціальних мереж. Таким чином використання контенту соціальних мереж має бути невід'ємною частиною у підготовці перекладача-професіонала. Так, на думку І. Дзюбановської, Т. Цепенюк, І. Ваврів інформатизація суспільства відбувається не окремо чи лише в певних сферах нашого життя, а системно та повномірно захоплює побут, професійну сферу, освітній та виховний процес